

Цивільне право та процес, господарське право та процес,
сімейне право, міжнародне приватне право

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗОВУ У ТРЕТЕЙСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ.

Котвяковський Ю. О.

ст. викладач кафедри правосуддя

Сумського національного

аграрного університету

Третейське судочинство, як альтернативний спосіб вирішення майнових спорів, наділене рядом переваг серед яких демократичність, оперативність, простота процесуальних процедур, компромісний характер рішення.

Разом з тим, ефективність захисту третейськими судами прав та законних інтересів учасників правовідносин іноді пов'язана із налагодженим механізмом взаємодії третейського судочинства з державними судами. Зокрема, вітчизняним третейським законодавством передбачено можливість оскарження третейських рішень з визначених законом підстав, а також звернення зацікавленої сторони третейського розгляду до компетентного державного суду для отримання виконавчого документа, у разі відмови зобов'язаної особи від добровільного виконання рішення третейського суду.

В той же час аналіз третейського законодавства ряду країн світу дозволяє зробити висновок про значно ширші можливості для взаємодії третейських судів з державним судочинством, зокрема у питанні вжиття заходів щодо забезпечення позову у процесі третейського розгляду.

Міжнародною практикою третейського судочинства визнається, що такі дії учасників третейського розгляду не порушують його приватно – правової сутності. Зокрема у статті 9 Типового Закону ЮНСІТРАЛ «Про міжнародний комерційний арбітраж», що визначає базові принципи міжнародного

третейського розгляду, визначено, що звернення до державного суду з клопотанням про вжиття забезпечувальних заходів не суперечить арбітражній угоді [8].

Незважаючи на те, що аналогічне положення містить Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж», Господарським процесуальним кодексом України не передбачено можливості вжиття господарським судом заходів забезпечення позову за клопотанням учасників третейського розгляду. В той же час, ч. 3 ст. 90 АПК РФ визначено, що забезпечувальні заходи можуть вживатись арбітражним судом за заявою сторони третейського розгляду [1].

Положення щодо можливості застосування компетентними державними судами примусових забезпечувальних заходів у справах, які розглядаються третейськими судами, містяться у третейському законодавстві США, Греції, Італії, Аргентини, Китаю, Швейцарії, Німеччини.

Зокрема, у США особа може звернутись до державного суду з клопотанням про застосування попередніх заходів забезпечення позову, якщо за характером справи такі заходи є невідкладними та не можуть бути застосовані арбітражем.

У Греції, Італії, Аргентині, Китаї вжиття заходів забезпечення позову здійснюється лише державними судами. Законодавство Швейцарії також містить відповідну норму, хоча передбачає можливість вжиття забезпечувальних заходів третейським судом, за умови добровільного виконання такого рішення сторонами.

У той же час, законодавство Німеччини надає право третейським судами приймати рішення про забезпечення позову та передбачає виконання їх судовим виконавцем у порядку передбаченому для відповідних рішень державних судів. Державний суд також може вжити забезпечувальних заходів, навіть якщо арбітражем було відмовлено у цьому [2, 40-41].

Такі законодавчі норми мають на меті як створення певних гарантій для виконання майбутнього третейського рішення, так і стимулювання сторін до швидкого досягнення компромісу у справі.

Вжиття ж забезпечувальних заходів внутрішніми третейськими судами України визначено ст. 40 Закону України «Про третейські суди». Відповідно до неї сторони третейського розгляду можуть звернутись до третейського суду із заявою про вжиття забезпечувальних заходів щодо предмета спору. Він може вжити таких заходів по аналогії до положень цивільного та господарського процесуального законодавства, а також витребувати від сторони спору надання такого забезпечення. Регламенти постійно діючих третейських судів, як правило, дублюють вказану норму не деталізуючи зміст та порядок вжиття забезпечувальних заходів [3,4,5,6,7]. Такі процесуальні дії закріплені в ЦПК України. Так, відповідно до статті 152 ЦПК України встановлено цілий ряд забезпечувальних заходів, окремі з яких можуть застосовуватись і третейським судом за аналогією. Разом з тим, виконання ухвали третейського суду про забезпечення позову залежить виключно від добросовісності зобов'язаної сторони.

Таким чином, третейським законодавством зарубіжних країн встановлюється можливість взаємодії третейських судів з державними судами у питанні забезпечення третейського позову, тоді як українським законодавством така можливість не передбачена. Це може значно ускладнити, або взагалі зробити неможливим виконання третейського рішення.

Саме тому, на нашу думку, є доречним запозичення міжнародної практики в третейське законодавство України. Разом з тим, дане питання потребує детального дослідження з метою знаходження оптимального механізму в сфері забезпечення позову у третейському судочинстві з тим, щоб не створити передумов для зловживання таким правом сторонами третейського процесу.

Використана література:

1. Арбитражный процессуальный кодекс Российской Федерации от 24.07.2002 г. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakonbase.ru/apk/#l478>

2. Курочкин С. А. Государственные суды в третейском разбирательстве и международном коммерческом арбитраже / С.А. Курочкин.— М. : Волтерс Клувер, 2008. — 296 с.
3. Регламент ПДТС при Асоціації «Українські Фондові Торговці». / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.aust.com.ua/docs/TretSud/%D0%A0%D0%B5%D0%B3%D0%B%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82.pdf>
4. Регламент ПДТС при Асоціації українських банків. / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://tretsud.aub.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=10&Itemid=11
5. Регламент ПДТС при Всеукраїнській громадській організації «Український правовий союз». / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.treteyskiy.org/ukr/order/>
6. Регламент ПДТС при Асоціації «Спілка українських правників». / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://compromissum.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2&Itemid=12
7. Регламент ПДТС при Торгово-промисловій палаті України. / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ucci.org.ua/arb/3rdtrib/ua/rules.html>
8. Типовий закон ЮНСІТРАЛ щодо міжнародного торгівельного арбітражу ООН; Типовий закон, Міжнародний документ від 21.06.1985 р. / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_879